

ปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพช่องปากของกำลังพลทางทหาร

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

โดย

พันเอก พฤตศิษฐ์ บุรียเมธากุล

รองผู้อำนวยการกองกำลังพล กรมแพทย์ทหารบก

วิทยาลัยการทัพบก

กันยายน 2560

บทคัดย่อ

ผู้วิจัย พันเอก พฤตชัย บุรีเมธากุล
เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพช่องปากของกำลังพลทางทหาร
วันที่ กันยายน 2560 **จำนวน** : 5,508 คำ **จำนวนหน้า** : 14 หน้า
คำสำคัญ สุขภาพช่องปาก , กำลังพลทหาร
ชั้นความลับ ไม่มีชั้นความลับ

จากเรื่องปัญหาสุขภาพช่องปากของกำลังพลทางทหารจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมส่วนบุคคล การปฏิบัติกิจวัตรในชีวิตประจำวัน รวมถึงการใส่ใจดูแลสุขภาพช่องปากล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพช่องปากและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานของกำลังพล จากเหตุการณ์ข้างต้นที่กล่าวมาส่งผลให้ผู้วิจัยต้องการทราบข้อมูลหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพช่องปากที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันว่าสามารถแบ่งออกเป็นปัจจัยประเภทใดบ้างและงานเขียนเหล่านั้นได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ ขอบเขตเนื้อหาของปัจจัยเหล่านั้นอย่างไร รวมทั้งอยากทราบว่ามีการเขียนใดที่แสดงความเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมส่วนบุคคลซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดูแลสุขภาพช่องปาก และงานเขียนเหล่านั้นได้ให้เหตุผลของปัจจัยต่างๆเหล่านั้นว่าอย่างไร และเพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะของงานเขียนเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพช่องปากว่ามีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเรื่องใดบ้าง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่างานเขียนที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพช่องปากในปัจจุบันล้วนมีสาเหตุและปัจจัยที่มีความหลากหลาย แต่มีทิศทางของแนวทางข้อมูลเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นบทความทางวิชาการ หนังสือวิชาการ รายงานวิชาการ ตำราวิชาการและงานวิจัยซึ่งงานเขียนเหล่านี้ต่างก็มีวัตถุประสงค์ ขอบเขต และผลการวิจัยคล้ายคลึงกันคือพฤติกรรม และจากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากทำให้ทราบว่าพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของแต่ละช่วงวัยคือปัจจัยหลัก ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมที่ส่งผลต่อปัญหาสุขภาพช่องปาก ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากข้อมูล

ที่เกี่ยวข้องดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการศึกษาพฤติกรรมของประชากรในแต่ละช่วงวัยนั้นเป็นข้อมูลที่สำคัญเพราะจะสามารถหาสาเหตุของปัญหาเพื่อจะได้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาเรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปวางแผนเพื่อปรับเรื่องพฤติกรรม ปัจจัยการดูแล และแนวทางการดูแลสุขภาพช่องปาก เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการการรักษาทางทันตกรรมผ่านหน่วยงานทางทันตกรรมของกรมแพทยทหารบก กรมแพทยทหารอากาศ และกรมแพทยทหารเรือ เพื่อให้เกิดประโยชน์โดยภาพรวม.

ABSTRACT

AUTHOR : Colonel Preuktichai Buriyameathakul

TITLE : Factors that affect the oral health of military personnel.

DATE : September 2017 **WORD COUNT :** 5,508 **PAGES :** 14

KEY TERMS : oral health , military personnel

CLASSIFICATION : Unclassified

From about oral health issues of military force. It can be seen that the personal behavior. To perform routine daily. Including oral health care. These are the factors that cause oral health problems and affect the performance of the troops. From the above mentioned. The researchers want to know the facts about the issues or factors affecting oral health that exist today that can be divided into any types of factors. And the writings of those mentioned objectives. Scope of those factors, however. And I know there are writing to comment on personal behavior as a factor affecting oral health. And writing them The reasoning of those factors are present. And to gather suggestions of writings about the factors that affect oral health. A comment or suggestion about what.

The analysis of data showed that the writings related factors that cause oral health problems today. There are a variety of causes and factors. But the direction of the same data. Whether it is just academic books textbooks and academic research.

Which these writings It has a purpose, scope and findings from similar studies and behavioral factors that influence oral health habits that make self-care behaviors of different ages. Is the main factor contributing

factors and factors. Affect oral health problems , so when considering such information.

It is seen that the behavior of the population in each age group is more important. You can determine the cause of the problem. To be a solution to solve the problems of oral health effectively.

The analysis of data can be used for planning the behavior, contributing factors and dental practice guidelines for the good oral health of patient. By using the dental section of Medical department of Royal Thai Army , Royal Thai Air force and Royal Thai Navy.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพช่องปากของกำลังพลทางทหาร ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากทีมงาน คณาจารย์วิทยาลัยการทัพบก เพื่อนร่วมงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่ช่วยในการรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณพันเอกหญิง เสาวลักษณ์ สุภิมารส กรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและกรุณาให้คำแนะนำพร้อมแนวทางในการทำงานวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณพันเอกหญิง สุมาพร มาลีวงษ์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษาในการทำวิจัยในครั้งนี้ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการทำวิจัยฉบับนี้ให้เสร็จสมบูรณ์เป็นอย่างดี

ปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพช่องปาก ของกำลังพลทางทหาร

สุขภาพช่องปากที่ดีเป็นส่วนหนึ่งของการมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพช่องปากจะส่งผลกระทบต่อระบบสำคัญของร่างกายโดยตรงและทางอ้อมเช่น ระบบหัวใจและหลอดเลือด ระบบทางเดินอาหาร เป็นต้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดูแลสุขภาพช่องปากให้สมบูรณ์เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติภารกิจทางทหาร. กรมแพทย์ทหารบกในฐานะหน่วยสนับสนุนในการให้บริการทางการแพทย์แก่กำลังพล ครอบครัว และประชาชน โดยงานด้านทันตกรรมเป็นส่วนหนึ่งของภารกิจโดยมีการบริการทางทันตกรรมในที่ตั้งและในสนามเพื่อรองรับแผนปฏิบัติงานเพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์กรมแพทย์ทหารบก และสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจของกองทัพบก บทบาทหน้าที่สำคัญและเป็นภารกิจหนึ่งที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นคือการดูแลสุขภาพช่องปากของกำลังพล เพื่อให้พร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่นี้ต่อไปให้ดีที่สุด แต่ในแนวทางการปฏิบัติงานพบว่ากำลังพลในกลุ่มทันตแพทย์มีความขาดแคลน ส่งผลทำให้ประสิทธิภาพในการดูแลกำลังพลของกองทัพมีข้อจำกัดและมีปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน จากกรณีนี้จึงมีความจำเป็นที่ทันตแพทย์ทหารจะต้องดำเนินการตอบสนองต่อกำลังพลทางทหารที่มาเข้ารับบริการอย่างเต็มที่ทันตแพทย์ทหารที่จะต้องปฏิบัติงานเป็นหน่วยสนับสนุนในการให้บริการทางการแพทย์แก่กำลังพล ครอบครัวและประชาชนควรทราบศึกษาพฤติกรรมส่วนบุคคลของกำลังพลว่ากำลังพลมีการดูแลสุขภาพช่องปากอย่างไรให้เหมาะสมซึ่งเป็นปัญหาของงานวิจัยในครั้งนี้

จากคำถามวิจัยที่กำหนดวัตถุประสงค์ที่ชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพช่องปากของกำลังพลทางทหารที่ปฏิบัติงานนั้น เพื่อปรับบทบาทในการตอบสนองต่อกำลังพลทางทหารที่มาเข้ารับบริการ อีกทั้งเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาเรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากได้อย่างมีประสิทธิภาพคือศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของกำลังพลทหารที่มาเข้ารับบริการในโรงพยาบาลทหาร ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลว่ามีผลต่อสุขภาพช่องปากของกำลังพลทางทหารที่มาเข้ารับบริการในโรงพยาบาลทหารและหาแนวทางในการดูแลสุขภาพช่องปากของกำลังพลทางทหารที่มาเข้ารับบริการในโรงพยาบาลทหาร

การวิจัยเรื่องนี้ผู้เขียนได้ดำเนินการรวบรวมเนื้อหาต่างๆจากเอกสารรวมถึงแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยค้นคว้าเอกสารข้อมูลงานวิจัยต่างๆทั้งหน่วยทหารและหน่วยงานพลเรือนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อสุขภาพช่องปากตามรายละเอียดดังนี้

เราทราบอยู่แล้วว่าปัญหาสุขภาพช่องปากของประชาชนไทยเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่สำคัญซึ่งสามารถพบในประชากรทุกเพศทุกวัย เมื่อไม่ได้รับการดูแลรักษาอย่างทันที่ที่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายและพัฒนาการอันเป็นอุปสรรคต่อการการปฏิบัติหน้าที่ในชีวิตประจำวันและการงานอาชีพส่งผลต่อคุณภาพชีวิต สาเหตุอาจเกิดจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการเข้าถึงบริการ ค่าบริการรักษาโรคในช่องปากและการฟื้นฟูสุขภาพช่องปากที่ยังมีราคาแพง รวมทั้งสัดส่วนทันตแพทย์ต่อประชากรที่ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการ โดยพบว่ามีปัญหาคือโรคฟันผุสะสม มีการอักเสบของเหงือก มีเลือดออกง่ายร้อยละ 39.3 และพบปัญหาปริทันต์อักเสบที่มีการทำลายของกระดูกรองรับรากฟันร่วมด้วยร้อยละ 15.6 นอกจากนี้ยังพบปัญหาโรคฟันผุที่ยังไม่ได้รับการรักษาร้อยละ 35.2 อีกทั้งในวัยทำงานยังมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อโรคในช่องปากโดยเฉพาะการสูบบุหรี่ร้อยละ 19.6 สำหรับกรณีการไปใช้บริการทันตกรรมในรอบปีส่วนใหญ่ร้อยละ 39.0 ไปรับบริการเมื่อมีอาการปวดและเสียวฟันแล้ว มีเพียงร้อยละ 10.1 เท่านั้น ที่ไปตรวจสุขภาพช่องปากโดยไม่มีอาการ อย่างไรก็ตามวัยทำงานส่วนใหญ่มีเพียงร้อยละ 93.7 โดยยังรู้สึกที่ไม่มีปัญหาสุขภาพช่องปากเพราะสามารถใช้ฟันบดเคี้ยวอาหารได้ดี นอกจากนี้ยังพบว่าวัยทำงานเริ่มมีโรคไม่ติดต่อเรื้อรังได้แก่ เบาหวาน ความดันโลหิตสูง¹ โดยในปัจจุบันระบบบริการทันตสาธารณสุขของประเทศ² พบว่าสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ระบบคือการบริการภาครัฐและการบริการภาคเอกชนซึ่งการบริการภาครัฐอยู่บนพื้นฐานของระบบสุขภาพอนามัยเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนพึงได้รับจากรัฐ และรัฐได้ให้บริการมากกว่า 60 ปี โดยเริ่มต้นได้จัดอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในฉบับที่ 4 เป็นต้นมาาระบบการบริการทันตสาธารณสุขภาครัฐอันได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม และมหาวิทยาลัยของรัฐ แต่ปัจจุบันพบว่าประชาชนยังมีปัญหาสุขภาพช่องปากที่ไม่ดีจำนวนมาก

จากข้อมูลดังกล่าวส่งผลให้ผู้วิจัยต้องการทราบข้อมูลหรือข้อเท็จจริงดังกล่าวเกี่ยวกับประเด็นปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพช่องปากและงานเขียนเหล่านั้นได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ขอบเขตเนื้อหาของปัจจัยเหล่านั้นอย่างไร รวมทั้งต้องการทราบว่ามีการเขียนใดที่แสดงความเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมส่วนบุคคลที่เป็นปัจจัยส่งผลต่อการดูแลสุขภาพช่องปาก และงานเขียนเหล่านั้นได้ให้เหตุผลของปัจจัยต่างๆเหล่านั้นว่าอย่างไร และเพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะของงานเขียนที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพช่องปากของกำลังพลว่ามีข้อเสนอแนะใดบ้างที่สามารถนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สำหรับกำลังพลทหารและครอบครัวทหาร เนื่องจากกรมแพทย์ทหารบกมีภารกิจให้การรักษาทั้งกำลังพลทหารและครอบครัว โดยให้ความสำคัญของครอบครัวทหารไม่น้อยกว่าตัวกำลังพลเนื่องจากครอบครัวทหารเป็นขวัญ กำลังใจและจัดเป็นอำนาจกำลังรบที่ไม่มีตัวตนและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อตัวทหารและต่อกองทัพ เอกสารที่ได้รวบรวมเพื่อนำเสนอเป็นข้อมูลนั้นได้จากการสำรวจกำลังพลทหารในหน่วยทหารและเอกสารหน่วยทันตกรรมของรัฐอื่นๆที่สำรวจจากประชาชนทั่วไป เนื่องจากการนำเสนอเอกสารของทันตแพทย์ทหารเรื่องปัจจัยและพฤติกรรมของกำลังพลทหารที่ส่งผลต่อสุขภาพช่องปากที่ทำในหน่วยทหารนั้นมีไม่มากนัก จึงใช้ข้อมูลที่นำเสนอจากหน่วยงานทันตกรรมอื่นๆตามที่กล่าวถึงเพื่อใช้เป็นข้อมูลศึกษาในลำดับดังนี้

ด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากในระดับนักเรียนพบว่ามีการศึกษาเรื่องความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากในระดับนักเรียนในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ที่ก้าวสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดันดับเพชร เขตตรวจราชการสาธารณสุขที่ 10 และ 12³ ผลการศึกษาดังกล่าวพบว่านักเรียนมีความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปากถูกต้องมากที่สุดคือเรื่องอาหารที่มีน้ำตาลทำให้เกิดโรคฟันผุและรองลงมาคือเรื่องโรคเหงือกอักเสบที่เกิดจากการมีคราบฟันมาก สำหรับเรื่องที่นักเรียนมีความรู้น้อยที่สุดคือเรื่องนมเปรี้ยวเป็นเครื่องดื่มที่มีน้ำตาลน้อยและเรื่องควรแปรงฟันนานอย่างน้อย 1 นาทีเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการป้องกันโรคฟันผุ ส่วนความคิดเห็นในการดูแลสุขภาพช่องปากโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากพบว่านักเรียนแปรงฟันทุกวันมากที่สุดคือแปรงฟันในตอนเช้าหลังตื่นนอน รองลงมาคือแปรงฟันก่อนนอน และแปรงฟันที่โรงเรียนหลังอาหารกลางวัน ในการศึกษาี้แสดงให้เห็นว่านักเรียนในโรงเรียนยังไม่มีความรู้เรื่อง

ทันตสุขภาพที่ดีเพียงพอโดยทางโรงเรียนควรประสานกับหน่วยงานทันตสาธารณสุขในพื้นที่ โดยข้อมูลดังกล่าว หน่วยงานทางทันตกรรมของทหารควรวางแผนเพื่อดำเนินกิจกรรม เพิ่มพูนความรู้ในด้านทันตสุขภาพให้กับกำลังพลและบุตรที่กำลังศึกษาอยู่เพื่อให้มีความรู้ที่ ถูกต้องและมีสุขภาพช่องปากที่ดีต่อไป

ด้านพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากพบว่ามีการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของนักศึกษาปริญญาตรี วิทยาลัยศึกษาศาสน์อุดมศึกษาในเขต กรุงเทพมหานคร⁴ โดยผลการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ นักศึกษาปริญญาตรีแปรงฟันทุกวัน ในช่วงหลังตื่นนอนตอนเช้า หลังรับประทานอาหารเย็นและแปรงฟันก่อนนอนทุกวัน ส่วน เรื่องการทำความสะอาดช่องปากหลังรับประทานอาหารเช้าและกลางวันนั้นจะกระทำเป็น บางวัน ในเรื่องการบริโภคอาหารว่าง เครื่องดื่มภายในช่วงระยะเวลา 1 สัปดาห์ของ นักศึกษาปริญญาตรีพบที่มีการบริโภคเป็นบางวัน ไม่ว่าจะเป็นอาหารที่มีความเสี่ยงต่อโรค ฟันผุสูง(เช่นประเภทลูกอม ทอฟฟี่) อาหารที่มีความเสี่ยงต่อโรคฟันผุปานกลาง (ประเภท ขนมกรุบกรอบหรือขนมหวานเหนียวเช่น ช็อกโกแลต ขนมหวานไทย ขนมปัง เค้ก) และ อาหารที่มีความเสี่ยงต่อโรคฟันผุต่ำ (เครื่องดื่มที่มีรสหวาน น้ำอัดลม ไอศกรีม นมที่มีรส หวาน นมเปรี้ยว น้ำชา กาแฟ) รวมทั้งอาหารที่มีประโยชน์ต่อฟัน (อาหารประเภท ผลไม้ สด) และการดูแลสุขภาพในช่องปากของตนเองในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา นักศึกษาปริญญา ตรีเกือบครึ่งเคยตรวจช่องปากด้วยตนเองโดยตรวจหลังแปรงฟัน และตรวจเมื่อรู้สึกว่ามี ความผิดปกติในช่องปาก เช่น ปวดฟัน เสียวฟัน ฯลฯ ที่เกิดขึ้นเป็นส่วนใหญ่จากการตรวจสุขภาพ ช่องปากด้วยตนเอง สิ่งผิดปกติที่ตรวจพบในช่องปากมากที่สุดได้แก่ มีหินปูน มีอาการปวด ฟันเสียวฟัน มีฟันผุหรือจุดดำบนตัวฟัน และมีนักศึกษาไม่ถึงครึ่งของนักศึกษาทั้งหมดที่ เคยไปพบทันตแพทย์เพื่อไปรับบริการทางทันตกรรมในรอบ 1 ปี โดยอาการหรือสิ่งผิดปกติ ที่เป็นสาเหตุให้ไปรับบริการทันตกรรมได้แก่ การมีหินปูน และการมีฟันผุหรือจุดดำบนตัว ฟัน นักศึกษาปริญญาตรีที่ไปหาหมอฟันเพื่อตรวจสุขภาพในช่องปากพบเพียงเล็กน้อย สำหรับสาเหตุที่นักศึกษาปริญญาตรีไม่ไปรับบริการทันตกรรมเนื่องจากไม่มีเวลา ไม่มีใคร พาไป กลัวและไม่มีเงิน นักศึกษาปริญญาตรีส่วนใหญ่ไม่สูบบุหรี่และไม่ดื่มเบียร์หรือสุรา วิทยาลัยศึกษาของกลุ่มนักศึกษาในระดับปริญญาตรีในการศึกษานี้แสดงให้เห็นได้ว่ายังมี พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากยังไม่เหมาะสม อีกทั้งยังมีข้อจำกัดเรื่องเวลาและ

งบประมาณในการรักษา โดยข้อมูลดังกล่าวหน่วยงานทางทันตกรรมของทหารควรวางแผนเพื่อดำเนินกิจกรรมเพิ่มพูนความรู้ในด้านทันตสุขภาพที่ถูกต้องและจัดวงรอบการตรวจที่เหมาะสมให้กับกำลังพลที่กำลังศึกษาเพิ่มเติมอยู่ในระดับปริญญา เพื่อให้มีความรู้ที่ถูกต้องและลดความกลัว

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแปรงฟัน พบว่ามีการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแปรงฟันให้เด็กอายุ 1-5 ปีของผู้ปกครองในเขตอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู⁵ ผลการศึกษาพบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้ปกครองในการแปรงฟันให้เด็กได้แก่ ทักษะด้านทันตสุขภาพและทักษะของผู้ปกครองในการแปรงฟันให้กับเด็ก และกรณีผู้ปกครองที่เคยได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กจากครูหรือผู้ดูแลเด็ก ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอแนะการนำผลการศึกษาค้างนี้ไปใช้ดังนี้คือ หน่วยงานทันตกรรมทหารควรส่งเสริมให้กำลังพลที่มีบุตรอายุช่วง 1-5 ปีเพื่อแปรงฟันให้เด็กก่อนวัยเรียนเป็นประจำทุกวัน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะและสร้างความตระหนักในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กต่อตัวกำลังพลเองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อเกื้อหนุนและเป็นแรงเสริมแก่กำลังพลทหารให้มีพฤติกรรมแปรงฟันให้บุตรอย่างสม่ำเสมอ ร่วมกับการพัฒนาทักษะการแปรงฟันที่ต้องเน้นการฝึกปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้ได้จริง อีกทั้งควรศึกษาเพิ่มเกี่ยวกับความร่วมมือของเด็กและทักษะของกำลังพลทหารในการจัดการเด็กที่ไม่ให้ความร่วมมือต่อไป จึงเห็นได้ว่าในระดับเด็กอายุ 1-5 ปี กำลังพลทหารจะมีบทบาทต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากเด็กเป็นอย่างมาก

ความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมในการป้องกันโรคฟันผุ พบว่ามีการศึกษาความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมในการป้องกันโรคฟันผุของอาสาสมัครสาธารณสุขในเขตอำเภอเมืองจังหวัดหนองบัวลำภู⁶ โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ทัศนคติและการปฏิบัติในการป้องกันโรคฟันผุของอาสาสมัครสาธารณสุขในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ผู้รับการสำรวจคืออาสาสมัครสาธารณสุขในเขตอำเภอเมือง 2,402 คน สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนได้ 289 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามชนิดอ่านตอบเองในเดือน ธันวาคม 2557 ถึงเดือนมกราคม 2558 ผลการศึกษาพบว่าได้รับการตอบกลับร้อยละ 87.80 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 85.40

อายุเฉลี่ย 45 ปีสถานภาพสมรสคู่ร้อยละ 87.00 จบชั้นประถมศึกษาร้อยละ 47.60 รองลงมาคือมัธยมศึกษาร้อยละ 44.50 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 8,390 บาท ระยะเวลาการทำงานเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขเฉลี่ย 10 ปีอาสาสมัครสาธารณสุขมีความรู้ในการป้องกันฟันผุในระดับพอใช้ร้อยละ 82.70 ทักษะคิดระดับพอใช้ร้อยละ 79.10 และมีพฤติกรรมในการป้องกันฟันผุในระดับพอใช้คิดเป็นร้อยละ 68.90 ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าบุคคลากรด้านสาธารณสุขจะเป็นผู้มีความรู้ในการป้องกันฟันผุมากกว่าบุคคลอื่นๆจึงควรขยายผลให้บุคคลกลุ่มนี้เป็นกลุ่มช่วยเผยแพร่และให้ความรู้เรื่องทันตสุขภาพต่อประชาชน

ด้านสวัสดิการที่เกี่ยวกับโรคในช่องปากพบว่าผลการศึกษาเรื่องสวัสดิการเกี่ยวกับโรคในช่องปากของพลทหารใหม่ศูนย์ฝึกทหารใหม่ กองทัพเรือ⁷ ผลการศึกษาปรากฏพบว่าพลทหารใหม่ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีอาชีพรับจ้าง และมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน พลทหารใหม่มีความรู้เกี่ยวกับโรคในช่องปากระดับผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำร้อยละ 34.0 ส่วนพลทหารใหม่ที่มีความรู้ไม่ผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 13.9 พฤติกรรมที่ปฏิบัติตนไม่ถูกต้องมีหลายประการ คือการขอรับประทานอาหารหวานและเหนียว การไปพบทันตแพทย์เมื่อมีอาการปวดฟันอย่างรุนแรงตอนเคี้ยวอาหารเท่านั้น การไม่ไปรับการขูดหินปูนทุก 6 เดือน การไม่ไปพบทันตแพทย์เพราะเห็นว่าทำความสะอาดและการดูแลอนามัยในช่องปากด้วยตัวเองคืออยู่แล้ว นอกจากนี้ยังพบว่าการใช้ยาสีฟันชนิดหยาบมีความเหมาะสม การไม่ใส่ฟันปลอมแทนฟันที่ถอนไปแล้ว และไม่จัดฟันเมื่อสบฟันผิดปกติ เหล่านี้เป็นปัญหาความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องที่ควรได้รับการแนะนำโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งพลทหารใหม่มีปัญหาในประเด็นที่ทันตแพทย์ไม่ได้อธิบายเหตุผลเพียงพอในการบำบัดรักษาในแต่ละครั้ง พลทหารใหม่จึงเห็นว่าสุขภาพในช่องปากเป็นเรื่องไม่สำคัญ การไม่มีเงินค่ารักษา และการไม่มีเงินใส่ฟัน พลทหารใหม่มีความต้องการสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาโรคในช่องปาก สวัสดิการเรื่องการให้ความรู้และในเรื่องการดูแลรักษาฟัน โดยพลทหารต้องการได้รับการตรวจสุขภาพในช่องปากคนละ 2 ครั้งต่อปีและต้องการให้มีระบบบริการส่งผู้ป่วยในกรณีที่ไม่สามารถรักษาได้ ณ ที่ตั้ง โดยต้องการการส่งต่อในโรงพยาบาลที่มีความพร้อมต่อไปและต้องการให้มีการดูแลรักษาสุขภาพช่องปากอย่างต่อเนื่อง พิจารณาโดยรวมพบว่าพลทหารใหม่มีปัญหาเรื่องความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพช่องปากและมีความต้องการด้านสวัสดิการการรักษาโรคในช่องปาก งานวิจัยพบว่าความรู้เกี่ยวกับโรคในช่องปากมี

ความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับความต้องการสวัสดิการและรายได้อย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่าผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับโรคในช่องปากสูงและผู้ที่มีรายได้มาก่อนเข้าเป็นพลทหารใหม่เป็นผู้ที่มีความต้องการสวัสดิการมาก การปฏิบัติเกี่ยวกับโรคในช่องปากมีความสัมพันธ์ในทิศทางลบกับปัญหาของการใช้สวัสดิการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงถึงผู้ที่มีการดูแลฟันของตนเองถูกต้องเป็นผู้มีปัญหาการใช้สวัสดิการน้อย จึงเห็นได้ว่าในกลุ่มพลทหารใหม่มีปัญหาด้านสุขภาพช่องปากสูงโดยมีความต้องการด้านสวัสดิการในด้านการรักษาเกี่ยวกับโรคในช่องปากและควรให้ความรู้เกี่ยวกับโรคในช่องปากอย่างถูกต้องและเหมาะสมและจากงานวิจัยเรื่องสวัสดิการการรักษาสำหรับผู้ป่วยที่เบิกได้ในโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า⁸ พบว่ามีการกลับมาติดตามผลการรักษาที่สม่ำเสมอมากกว่าผู้ที่ไม่สามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลได้

สำหรับข้อมูลในกลุ่มประชากรผู้สูงอายุนั้นในประเทศไทยกำหนดให้บุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปเป็นกลุ่มผู้สูงอายุซึ่งพบว่าการเพิ่มของขนาดและสัดส่วนประชากรกลุ่มนี้ยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยข้อมูลจากมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย⁹ ประมาณประชากรของประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ.2543-2573 คาดว่าในปีพ.ศ.2568 จำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็น 14.9 ล้านคนหรือคิดเป็น 2 เท่าของประชากรสูงอายุในปี พ.ศ.2552 และในปีพ.ศ.2573 จะเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 17.8 ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ 25 (ประมาณ 1 ใน 4) ของประชากรไทยทั้งประเทศ ดังนั้นในบทบาทของบุคลากรทางทันตสาธารณสุขนั้นประเด็นปัญหาสุขภาพช่องปากของผู้สูงอายุจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากเนื่องจากการมีสุขภาพที่ดีส่วนหนึ่งขึ้นกับการบริโภคอาหารที่ดีและสามารถเคี้ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากไม่มีฟันหรือมีฟันที่สภาพแย่มากก็จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขเพื่อให้สามารถใช้งานได้ ปัญหาในช่องปากของผู้สูงอายุที่พบคือฟันที่ผ่านการใช้งานมานานหรือฟันที่มีอายุมากขึ้นเหงือกจะร่นในบริเวณคอฟันทำให้เกิดช่องว่างระหว่างซอกฟันและเศษอาหารติดง่าย รวมถึงการที่น้ำลายน้อยลงกว่าเดิม การได้รับสารอาหารที่ไม่เพียงพอ ล้วนเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดฟันผุได้ง่าย หากมีการทำความสะอาดไม่ดีจะทำให้ฟันผุหรือโรคเหงือกอักเสบที่รุนแรงตามมา โดยในผู้สูงอายุมีโอกาสพบฟันผุที่บริเวณคอฟันและบริเวณรากฟันมาก นอกจากนี้ผู้สูงอายุจะมีความเสี่ยงต่อการเกิดฟันร้าวฟันสึกจากการใช้งานการเคี้ยวของแข็งรวมทั้งขากรรไกรล่างจะยื่นออกมาข้างหน้าเพื่อสบฟันหน้าบนในลักษณะฟันชนกันพอดีซึ่ง

จะทำให้ฟันสึกมากขึ้นจนถึงกับการที่ต้องสูญเสียฟันไป การสูญเสียฟันไปนั้นนอกจากจะทำให้ประสิทธิภาพการบดเคี้ยวไม่ดีและส่งผลกระทบต่อภาวะโภชนาการแล้วยังส่งผลถึงความสวยงาม บุคลิกภาพ การพูดอันเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในชีวิตของผู้สูงอายุ มีผลสำรวจสภาวะทันตสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 6 พ.ศ.2549-2550 พบว่าผู้สูงอายุร้อยละ 94.04 มีการสูญเสียฟันโดยเฉลี่ย 13.38 ซี่/คน พบผู้สูงอายุร้อยละ 10.47 เป็นผู้สูญเสียฟันทั้งปาก ส่วนผู้ที่มีฟันเหลือในช่องปากส่วนมากเป็นสภาวะโรคปริทันต์ถึงร้อยละ 84.2 โดยเป็นโรคปริทันต์ที่มีปริทันต์ค่อนข้างรุนแรงร้อยละ 68.8 ทั้งนี้ฟันที่คงเหลืออยู่ในช่องปากยังพบว่าเป็นฟันที่มีการผุบริเวณรากฟัน¹⁰ โดยสาเหตุสำคัญมาจากสภาพช่องปากของผู้สูงอายุที่มักพบว่ามีเหงือกอักเสบซึ่งหากตำแหน่งใดมีเหงือกอักเสบเกินกว่า 4 มิลลิเมตร ตำแหน่งดังกล่าวจะถือว่ามีความเสี่ยงในการเกิดรากฟันผุ¹¹ การทำความสะอาดช่องปากผู้สูงอายุถือเป็นมาตรการสำคัญในการดูแลสุขภาพช่องปากที่ง่ายและมีประสิทธิภาพซึ่งสามารถป้องกันได้ทั้งโรคฟันผุและโรคปริทันต์¹²⁻¹⁶ แต่จากข้อมูลผลสำรวจสภาวะทันตสุขภาพพบว่าผู้สูงอายุบางส่วนยังมีพฤติกรรมไม่แปรงฟันก่อนนอนซึ่งจะทำให้มีความเสี่ยงในการเกิดฟันผุจะสูงขึ้นมาก เนื่องจากในช่วงเวลาที่เรานอนหลับเป็นช่วงเวลาที่น้ำลายมีอัตราการไหลน้อยการชะล้างเศษคราบอาหารที่ตกค้างอยู่ในช่องปากหากรวมกันกับภาวะน้ำลายแห้งที่พบบ่อยได้ในผู้สูงอายุจะยิ่งทำให้ฟันผุสูงขึ้น¹⁷ กองทันตสาธารณสุขกรมอนามัยกำหนดสภาวะทันตสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุไว้คือต้องมีฟันใช้งานได้อย่างน้อย 20 ซี่โดยเป็นฟันที่อย่างน้อยมีเนื้อฟันเหลือพอใช้งานได้ไม่อยู่ในเกณฑ์ที่จำเป็นต้องถอนออกไป นอกจากนี้ยังต้องไม่มีปัญหาเรื่องปริทันต์อักเสบในส่วนของช่องปากและการบดเคี้ยวที่ดีคือมีฟันหลังสบกันได้ดีอย่างน้อยข้างละ 2 คู่อาจเป็นฟันแท้ทั้งหมดหรือเป็นฟันเทียมที่เพิ่มเข้าไปก็ได้ ซึ่งทางกองทันตสาธารณสุขกำหนดตัวชี้วัดดังกล่าวเข้าเป็นเป้าหมายทันตสุขภาพแห่งชาติของกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไปตั้งแต่ปีพ.ศ.2543 จนถึงปัจจุบัน. ในงานวิจัยทางทหารพบว่ากำลังพลทหารที่มาเข้ารับการรักษาทางทันตกรรมในสำนักงานแพทย์ สำนักงานสนับสนุน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม¹⁸ พบว่าในช่วงอายุ 41-50 ปี และอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไปรวมกันมีมากถึง 50 % ของคนไข้ทั้งหมด ดังนั้นกำลังพลทหารกลุ่มนี้จึงมีความสำคัญต่อการให้การดูแลสุขภาพช่องปากจากหน่วยทันตกรรมทหาร.

สำหรับข้อมูลการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการแปรงฟันในผู้สูงอายุพบว่ามีการวิจัยในเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสม่ำเสมอในการแปรงฟันก่อนนอนของผู้สูงอายุในอำเภอห้วยยอดจังหวัดตรัง¹⁹ การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสม่ำเสมอในการแปรงฟันก่อนนอนของผู้สูงอายุอำเภอห้วยยอดจังหวัดตรังโดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา การศึกษานี้มีกลุ่มตัวอย่างคือผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-70 ปีในอำเภอห้วยยอดจังหวัดตรังจำนวนทั้งหมด 260 คนโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดความน่าจะเป็นให้เป็นสัดส่วนกับขนาดจากนั้นผู้สูงอายุ พบว่ามีผู้สูงอายุเพียงร้อยละ 59.6 ที่มีการแปรงฟันก่อนนอนอย่างสม่ำเสมอโดยให้เหตุผลคือหากไม่แปรงจะรู้สึกฟันไม่ลื่น (ร้อยละ 51.6) อยากให้ฟันสะอาดและกลัวมีกลิ่นปากที่ร้อยละ 48.4 และ 46.5ตามลำดับ ผู้สูงอายุที่แปรงฟันก่อนนอนไม่สม่ำเสมอส่วนใหญ่(ร้อยละ59) ให้เหตุผลคือลืมหรือบางครั้งง่วงหลับไปรองลงมาคือมีฟันในปากเหลือน้อยแล้วและไม่เคยแปรงมาตั้งแต่สมัยก่อนที่ร้อยละ 18.1 และ 15.2 ตามลำดับ โดยปัญหาการเจ็บฟันเป็นปัญหาที่ผู้สูงอายุรู้สึกว่ามีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตมากที่สุด ผลการวิเคราะห์จากงานวิจัยพบว่าปัจจัยเรื่องที่อยู่อาศัยความรู้สึกเพียงพอของรายได้และการรับรู้ถึงความสำคัญของการแปรงฟันก่อนนอนมีอิทธิพลต่อความสม่ำเสมอของพฤติกรรมแปรงฟันก่อนนอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการสนทนากลุ่มพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีพฤติกรรมแปรงฟันก่อนนอนความสม่ำเสมอได้รับอิทธิพลจากการปลุกฝังในวัยเด็กจนเกิดเป็นความเคยชินและเกิดจากปัจเจกบุคคลเป็นหลัก โดยเฉพาะการเห็นประโยชน์ของการแปรงฟันก่อนนอนรวมถึงมุมมองต่อสภาพปัญหาในช่องปากและการให้ความสำคัญของการลดกลิ่นปากมากกว่ามุมมองหรือความรู้เพื่อการป้องกันโรคโดยสิ่งที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคือสภาพช่องปากที่แย่งและการได้รับข้อมูลจากทันตบุคลากร จากข้อมูลดังกล่าวหน่วยงานทางทันตกรรมทหารจึงควรมีรูปแบบเฉพาะในการดูแลและจัดกิจกรรมเพื่อให้กำลังพลทหารที่สูงอายุเพื่อให้มีสุขภาพช่องปากที่ดีต่อไป

ด้านปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากพบว่ามีการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากของผู้สูงอายุในเขตตำบลทุ่งทอง อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์²⁰ ผลการศึกษาในเรื่องพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปาก

พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากอยู่ในระดับดี ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่การรับรู้ประโยชน์ของการดูแลสุขภาพช่องปาก การรับรู้โอกาสเสี่ยงที่ทำให้เกิดโรคสุขภาพช่องปาก การเข้าถึงการบริการการดูแลสุขภาพช่องปาก แรงสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว จากเพื่อน จากบุคลากรทางการแพทย์ และรายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก จากผลการศึกษายังพบว่าเพศไม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากและการศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับต่ำมากกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากอย่างมีนัยสำคัญ และอาชีพมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากอย่างมีนัยสำคัญ โดยผลการศึกษาสรุปว่าเรื่องปัจจัยนำจากผลการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากคือการรับรู้ประโยชน์ของการดูแลสุขภาพช่องปากและการรับรู้โอกาสเสี่ยงที่ทำให้เกิดโรคสุขภาพช่องปาก แสดงว่าผู้สูงอายุที่มีการรับรู้ประโยชน์ของการดูแลสุขภาพช่องปากดีและรู้ว่าตนมีโอกาสเสี่ยงที่ทำให้เกิดโรคสุขภาพช่องปากจะมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากเพิ่มขึ้น ส่วนปัจจัยเอื้อจากผลการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากคือการเข้าถึงบริการดูแลสุขภาพช่องปาก แสดงว่าผู้สูงอายุที่มีการเข้าถึงการบริการการดูแลสุขภาพช่องปากดีมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากดีขึ้น ส่วนปัจจัยเสริมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากคือแรงสนับสนุนทางสังคมจากคนในครอบครัว แรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคลากรทางการแพทย์ พบว่าเมื่อผู้สูงอายุมีการรับรู้เกี่ยวกับเรื่องแรงสนับสนุนดังกล่าวทำให้มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากดีขึ้น จากข้อมูลดังกล่าวจึงมีความสำคัญต่อรูปแบบการดำเนินการของหน่วยทันตกรรมทหารเพื่อการดูแลกำลังพลทหารที่สูงอายุอย่างเหมาะสมต่อไป

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลต่างๆที่ได้รวบรวมและนำเสนอตั้งกล่าวผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์และตอบปัญหาการวิจัยเพื่อให้ทราบพฤติกรรมส่วนบุคคลมีผลต่อการดูแลสุขภาพช่องปากของกำลังพลทหารอย่างไร ซึ่งสามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยโดยสรุปเป็นประเด็นหลักๆ ดังนี้

1. พฤติกรรมการดูแลต่อสุขภาพช่องปากของกำลังพลทหารที่มาเข้ารับบริการในโรงพยาบาลทหาร สรุปได้ดังนี้

1.1 พฤติกรรมการบริโภคอาหาร ผู้วิจัยพบว่าพฤติกรรมการบริโภคอาหารกำลังพลทหารส่วนใหญ่ชอบบริโภคอาหารจำพวกแป้ง น้ำตาล น้ำอัดลม และกำลังพลบางส่วนชอบดื่มสุรา ชอบสูบบุหรี่ ชอบรับประทานของจุกจิก โดยพฤติกรรมดังกล่าวจะส่งผลต่อการเกิดปัญหาต่อสุขอนามัยช่องปากต่อกำลังพลทหาร

1.2 พฤติกรรมการดูแลอนามัยช่องปาก รวมถึงวิธีดูแลรักษาอนามัยช่องปากขั้นพื้นฐานคือการแปรงฟัน ซึ่งการแปรงฟันได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นพบว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยดังนี้

1.2.1 เรื่องความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปาก พบว่ากลุ่มที่เคยผ่านโครงการเกี่ยวกับการให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นบุคลากรทางสาธารณสุข พบว่ามีการดูแลสุขภาพช่องปากที่ดีเนื่องจากมีความรู้ที่เหมาะสมสำหรับการดูแลสุขอนามัยช่องปาก ดังนั้นหน่วยงานทางทันตกรรมทหารควรจัดโครงการอบรมให้ความรู้แก่ทหารเพื่อให้มีความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากที่ดี อีกทั้งเป็นกำลังพลดังกล่าวสามารถช่วยทันตแพทย์ในหน่วยทหารเพื่อการเผยแพร่และให้ความรู้ให้กำลังพลทหารอื่นต่อไป

1.2.2 เรื่องทัศนคติต่อการดูแลสุขภาพช่องปากของกำลังพลหรือคนที่ต้องดูแลเด็กในอายุ 1-5 ปี พบว่าหากกำลังพลหรือคนที่ต้องดูแลเด็กมีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องสุขภาพช่องปากแล้วย่อมมีผลต่อการดูแลตนเองเรื่องอนามัยช่องปากที่ดีหรืออนามัยของเด็กเล็กที่ดี หน่วยงานด้านทางทันตกรรมทหารจึงควรจัดให้มีโครงการอบรมให้ความรู้และทัศนคติที่ดีต่อการดูแลสุขภาพช่องปากเพื่อเป็นประโยชน์ต่อกำลังพลทหารและบุตรของตน

1.2.3 เรื่องคุณภาพการแปรงฟันของกำลังพลทหารแต่ละบุคคล พบว่ายังขาดคุณภาพในการแปรงฟันที่ดี เนื่องจากขาดความรู้ที่เหมาะสมสำหรับการดูแลสุขอนามัยช่องปากในกลุ่มบุคคลอายุช่วงต่างๆ โดยหน่วยงานทางทันตกรรมทหารควรจัดทำโครงการรณรงค์และให้ความรู้ในพื้นที่ของทหารที่ตนดูแลอย่างใกล้ชิด

1.3. พฤติกรรมการตรวจและเฝ้าระวังสุขภาพช่องปากของตนเอง พบว่าทั้งในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย หรือหน่วยทหาร ยังไม่ได้รับการดูแลอย่างเพียงพอ ถูกต้อง และทันเวลา โดย

ส่วนใหญ่จะไปตรวจสุขภาพและพบบุคลากรทางทันตกรรมเพื่อขอรับการรักษาและรับคำแนะนำเมื่อเกิดปัญหาสุขภาพช่องปากขึ้นแล้ว หน่วยงานทางทันตกรรมทหารควรจัดทำโครงการรณรงค์ จัดวงรอบการดูแลและจัดกิจกรรมให้ความรู้ต่อกำลังพลทหารในพื้นที่ที่ตนดูแลอย่างใกล้ชิด

เห็นได้ว่าเรื่องพฤติกรรมดูแลต่อสุขภาพช่องปาก ควรได้รับการวางแผนโดยภาพรวมจากหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงเช่น ในส่วนกองทัพจะเป็นกรมแพทย์ทหารบก (โดยกองทันตแพทย์ที่เป็นฝ่ายกิจการพิเศษเพื่อให้ความรู้ทางสายทันตกรรมทั้งปวงต่อ จก.พบ.) เพื่อดำเนินการเชิงรุกเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากต่อกำลังพลทหาร โดยจัดโครงการต่างๆเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากที่ดีผ่านหน่วยงานทางทันตกรรมของโรงพยาบาลในกองทัพ

2. ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อสุขภาพช่องปากของกำลังพลทางทหารที่มารับบริการในโรงพยาบาลทหาร โดยปัจจัยส่วนบุคคลเรื่องต่างๆ สรุปได้ดังนี้

2.1 เพศ พบว่าไม่มีความแตกต่างกันระหว่างเพศชายและหญิงที่ส่งต่อการดูแลสุขภาพอนามัยช่องปาก

2.2 อายุ พบว่ากลุ่มผู้สูงอายุที่มีปัญหาเรื่องสุขภาพร่างกายเช่น มีโรคทางร่างกายจะส่งผลต่อการดูแลสุขภาพอนามัยช่องปากของตนที่ไม่ดี และทำให้เกิดปัญหาสุขภาพอนามัยช่องปากขึ้น หน่วยงานทางทันตกรรมทหารจึงควรมีรูปแบบในการดูแลอย่างใกล้ชิดและจัดกิจกรรมเพื่อให้กำลังพลทหารที่สูงอายุให้มีสุขภาพช่องปากที่ดีต่อไป

2.3 ระดับการศึกษา พบว่าในกลุ่มที่มีความรู้ทางสุขภาพอนามัยช่องปากที่ดีหรือเคยเข้าร่วมโครงการทางทันตสาธารณสุขจะมีสุขภาพช่องปากที่ดีกว่าผู้ที่ไม่มีความรู้หรือไม่เคยผ่านโครงการทันตสาธารณสุขมาก่อน และพบว่ากำลังพลที่มีการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยจะมีปัญหาเรื่องไม่มีเวลา หรือมีปัญหาเรื่องสวัสดิการการรักษาพยาบาลโดยส่งผลต่อสุขภาพช่องปากที่ไม่ดี หน่วยงานทางทันตกรรมของทหารจึงควรวางแผนเพื่อดำเนินกิจกรรมเพิ่มพูนความรู้ด้านทันตสุขภาพที่ถูกต้องและจัดวงรอบการตรวจที่เหมาะสมให้กับกำลังพลที่กำลังศึกษาเพิ่มเติมอยู่ในระดับปริญญาเพื่อให้มีความรู้ที่ถูกต้องและลดความกลัว

2.4 **เรื่องสภาวะสุขภาพ** พบว่ากลุ่มที่มีโรคทางร่างกายจะมีผลต่อสภาวะช่องปากที่ไม่ดี (เช่นโรคเบาหวาน) หรือกลุ่มผู้สูงอายุที่มีการเปลี่ยนแปลงเรื่องโครงสร้างช่องปากที่มีปัญหาน้ำลายลดลงโดยจะส่งผลต่อการเกิดฟันผุได้มากขึ้น รวมถึงการเกิดโรคเหงือกอักเสบได้มากขึ้นหากร่วมกับการมีความรู้ทางสุขอนามัยช่องปากที่ไม่เหมาะสมหรือพฤติกรรมความเคยชินในการดูแลช่องปากที่ไม่ถูกต้องตั้งแต่อดีตที่ผ่านมาจะส่งผลต่อสุขอนามัยช่องปากที่ไม่ดี หน่วยงานทางทันตกรรมของทหารจึงควรมีการดูแลอย่างใกล้ชิดในกำลังพลทหารที่มีโรคทางระบบต่างๆ

2.5 **เรื่องสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล** พบว่ากำลังพลที่ไม่มีข้อจำกัดด้านสวัสดิการการรักษาพยาบาลจะมีสุขอนามัยช่องปากที่ดีกว่ากลุ่มที่มีข้อจำกัดด้านการรักษาพยาบาลทางทันตกรรมเนื่องจากค่ารักษาพยาบาลที่มีราคาสูงรวมถึงความสามารถในการเข้าถึงการรักษาทางทันตกรรมในหน่วยทหารจะส่งผลโดยตรงต่อสุขอนามัยช่องปากของทหาร โดยหน่วยงานทางทันตกรรมของทหารควรดำเนินการขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมต่อการรักษาทางทันตกรรมจากหน่วยงานงบประมาณที่เกี่ยวข้องในกรณีที่กำลังพลนั้นมีความจำเป็นต้องรักษาทางทันตกรรมและเกินสิทธิที่มีอยู่เพื่อให้กำลังพลมีสุขภาพช่องปากที่ดีต่อไป

2.6 **ความสามารถในการปฏิบัติตนและการทำกิจวัตรประจำวัน** พบว่ากำลังพลทหารมีรูปแบบในการทำกิจวัตรประจำวันหลากหลายแตกต่างกัน เช่นเดียวกันกับความถี่ในการบริโภคอาหาร ประเภทและลักษณะอาหารที่ทาน รวมถึงวิธีการทานอาหารของกำลังพลทหารที่มีลักษณะที่แตกต่างกัน ล้วนเป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อสุขภาพช่องปาก หน่วยงานทางทันตกรรมของทหารควรดำเนินการจัดรูปแบบกิจกรรมเพื่อรณรงค์ที่แตกต่างกันตามลักษณะหน่วยงานที่ทหารสังกัดอยู่

3. **แนวทางการดูแลสุขภาพช่องปากของกำลังพลทางทหารที่มาเข้ารับบริการในโรงพยาบาลทหารที่เหมาะสม** ผู้วิจัยเห็นว่าข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปวางแผนและเป็นประโยชน์ต่อบุคลากรทางการแพทย์โดยเฉพาะต่อกรมแพทย์ทหารในเหล่าทัพต่างๆอย่างมากสำหรับการนำมาปรับเปลี่ยน ปรับใช้และเป็นแนวทางเพื่อให้บริการทางทันตกรรม โดยควรปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้การรักษาทางทันตกรรมเพียงอย่างเดียว มา

ดำเนินการควบคู่กับการจัดทำโครงการและรณรงค์ให้ความรู้ ควบคู่กับการให้การรักษาทางทันตกรรม เพื่อส่งเสริมการมีสุขภาพช่องปากที่ดี อีกทั้งควรเน้นการชี้แจงถึงประโยชน์ของการดูแลสุขภาพช่องปากและการเกิดโอกาสเสี่ยงที่ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพช่องปากโดยจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายตามมาหากดูแลสุขภาพอนามัยช่องปากที่ไม่เหมาะสม ซึ่งจะครอบคลุมปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมเพื่อการแก้ไขปัญหาเรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ยั่งยืนและถาวรของกำลังพลกองทัพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ¹ สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย. รายงานผลสำรวจทันตสุขภาพช่องปากระดับประเทศ .พิมพ์ครั้งที่ 7.ประเทศไทย ; 2555.
- ² สิทธิชัย ขุนทองแก้ว,รศ.,ประทีป พันธุ์นิช.รศ. , ยุพิน ส่งไพศาล,ผศ., ชลธชา ห้านิรัตติชัย,ผศ. สุขภาพช่องปากของประชากรไทย : การวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาประเทศ ; 2540.
- ³ บังอร กล้าสุวรรณ. ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ที่ก้าวสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรเขตตรวจราชการสาธารณสุขที่ 10 และ 12 ; 2552.
- ⁴ วรรณภา ศรีทอง. การวิจัยเรื่อง:การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของนักศึกษาปริญญาตรี วิทยาลัยศึกษาศาสนาบัณฑิตศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ; 2555.
- ⁵ นฤชิต ทองรุ่งเรืองชัย ,พรรณี บัญชรหัตถกิจ. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแปรงฟันให้เด็กอายุ 1-5 ปีของผู้ปกครองในเขตอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู. ภาควิชาสุขศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ; 2555.
- ⁶ มนัสนันท์ ชัยประทาน, สมเดช พิณิจสุนทร. ความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมในการป้องกันโรคฟันผุของอาสาสมัครสาธารณสุขในเขต อำเภอเมืองจังหวัดหนองบัวลำภู ; 2558.
- ⁷ สงคราม สมณวัฒนา. การศึกษาสวัสดิการเกี่ยวกับโรคในช่องปากของพลทหารใหม่ศูนย์ฝึกทหารใหม่ กองทัพเรือ ; 2543.
- ⁸ พรทิพย์ วิริยภาค,พ.อ.หญิง. แนวทางการติดตามผลการรักษาอย่างต่อเนื่องของผู้ป่วยโรคปริทันต์ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ; 2557.

⁹ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.(2553). ด้วยรักและกตัญญูสู่ระบบ การดูแลผู้สูงอายุที่ยั่งยืน. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา<http://kb.hsri.or.th/dspace/handle/123456789/2969> (31 สิงหาคม 2553).

¹⁰ กองทันตสาธารณสุขกรมอนามัย. รายงานผลการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปาก ระดับประเทศครั้งที่ 6 ประเทศไทย พ.ศ. 2549-2550; 2551.

¹¹ กองทันตสาธารณสุข. คู่มือการดำเนินงานโครงการส่งเสริมป้องกันโรคในช่อง ปากผู้สูงอายุตามชุดสิทธิประโยชน์ทางทันตกรรมหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าปี 2551; 2551.

¹² Petersen PE; World Health Organization. The World Oral Health Report 2003: 29.

¹³ Gershen JA. Geriatric Dentistry and Prevention: Research and Public Policy. Adv Dent Res 1991; 5: 69-73.

¹⁴ Asadoorian J. Tooth Brushing. CJDH 2006; 40(5).

¹⁵ William DM. Systematized prevention of oral disease: Theory and practice. 1986.

¹⁶ Schneyer LH, Pigman W, Hanahan L. Rate of flow of human parotid, sublingual, and submaxillary secretions during sleep. JDR 1956.

¹⁷ นุจรี เสวภา. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจำนวนฟันธรรมชาติและฟันที่เคี้ยวได้ของ ประชากรในอ.ปากพ่องจ.นครศรีธรรมราช. ว.ทันต 2551; 58(3).

¹⁸ อรุณช ปัญญจเร, พ.อ.หญิง. แนวทางการพัฒนาการให้บริการทันตกรรม ส่วน ทัน ตกรรม สำนักงานแพทย์ สำนักงานสนับสนุน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม; 2559.

¹⁹ วราฤทธิ์ สฤษฏ์วานิช. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสม่ำเสมอในการแปรงฟันก่อน นอนของผู้สูงอายุในอำเภอห้วยยอดจังหวัดตรัง ; 2556.

20 ศิริรัตน์ รอดแสง. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของ
ผู้สูงอายุในเขตตำบลทุ่งทอง อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์[นเรศวรวิจัย ครั้งที่ 12:
วิจัยและนวัตกรรมกับการพัฒนาประเทศ] ; 2559.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ยศ ชื่อ พันเอก พฤษชัย บุรียเมธากุล

วัน เดือน ปี เกิด 4 กันยายน 2511

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2536 ทันตแพทยศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ. 2540 ประกาศนียบัตรวิทยาศาสตร์การแพทย์สาขา ศัลยกรรมช่องปาก
และแม็กซิลโลเฟเชียล มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2543 ประกาศนียบัตรทันตแพทย์ประจำบ้านสาขาศัลยกรรมช่องปาก
และแม็กซิลโลเฟเชียล มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2543 วุฒิบัตรสาขาศัลยกรรมช่องปากและแม็กซิลโลเฟเชียล
ทันตแพทยสภา

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2536-2538 ทันตแพทย์ประจำ โรงพยาบาลค่ายเสนาณรงค์

พ.ศ. 2538-2539 ทันตแพทย์ประจำ หน่วยตรวจโรค กรมการสัตว์ทหารบก

พ.ศ. 2539 ทันตแพทย์ประจำ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า

พ.ศ. 2539-2543 ประจำกรมยุทธศึกษาทหารบก

พ.ศ. 2543-2546 ทันตแพทย์ประจำ กองทันตแพทย์ กรมแพทย์ทหารบก

พ.ศ. 2546-2547 ประจำกรมยุทธศึกษาทหารบก

พ.ศ. 2547-2548 ผู้บังคับกองพันเสนารักษ์ที่ 8 กองพลทหารม้าที่ 1

พ.ศ. 2548-2550 ผู้บังคับกองพันเสนารักษ์ที่ 1 กองพลที่ 1 รักษาพระองค์

พ.ศ. 2550-2552 รองผู้อำนวยการกองกำลังพล ศูนย์อำนวยการแพทย์
พระมงกุฎเกล้า

ตำแหน่งปัจจุบัน

พ.ศ.2552-2560 รองผู้อำนวยการกองกำลังพล กรมแพทย์ทหารบก